

PROJEKTŲ VADYBA GIMNAZIJOJE

Roma Kulikauskienė
Vilniaus Žemynos gimnazija, Vilnius, Lietuva

Anotacija

Straipsnyje aptariamos mokytojų ir mokinių kompetencijos. Aprašoma projektinė veikla bendrojo lavinimo mokykloje. Nurodomas šios veiklos tikslingumas ir reikšmė. Pateikiama projektų rengimo metodika bei projekto kaip metodo panaudojimo ugdymo procese rekomendacijos. Aptariama projektinės veiklos reikšmė įgyvendinant organizacijos strategiją ir projektų vadybą Vilniaus Žemynos gimnazijoje.

Pagrindiniai žodžiai: *projektas, projektinė veikla, projekto rengimas ir vykdymas, projektų vadyba mokykloje.*

Įvadas

Šiandienos mokyklai nebeužtenka kvalifikacijos. Jai reikia kompetencijos. Mokyklos veiklos sėkmė – jos mokytojų kompetencijos, nuo kurių priklauso ir ugdytinių kompetencijos, atspindys. Kadangi mokytojo veikla nėra struktūrizuota, jam tenka įvairūs vaidmenys. Mokytojai vis labiau reiškiasi kaip individualių mokymo programų rengėjai ir plėtotojai, mokyklų veiklos tobulinimo komandų nariai, mokymosi bei profesinės karjeros konsultantai, vidaus audito vertintojai ir įgyvendintojai, **projektų rengėjai, tarptautinio bendravimo ir bendradarbiavimo dalyviai** ir pan.

Nauja situacija sąlygoja ir tai, jog ugdytinis mokymo(si) procese laikomas aktyviu dalyviu, atsakingu už savo paties mokymąsi. Taip visas mokymo(si) procesas įgyja naują pobūdį: mokinys nebėra pasyvus „žinių kaupėjas“, jam suteikiama galimybė pačiam pasirinkti ir nuspręsti: ko, kada, kaip ir kiek mokytis (*Ko reikia šiuolaikiniam mokytojui? Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo turinys*, 2008). Todėl tiek mokykla, tiek mokytojas turi leisti mokiniams aktyviai įsitraukti į ugdymo(si) procesą, bendradarbiauti atliekant projektinius darbus, įvairius tyrinėjimus realioje aplinkoje, padėti susieti mokomąją medžiagą su gyvenimo aktualijomis bei sudaryti sąlygas jų socializacijai. Vienas iš metodų šiems uždaviniams realizuoti yra projektas.

Kas yra projektas

Yra daug jo apibrėžimų. Projektas – tai problemos sprendimas; tai iniciatyva, keičianti situaciją; tai metodas veiklai, kurią norima padaryti; tai darbas, kurį mokykla (moksleivis ar moksleivių grupė) atlieka per tam tikrą laiką. Pagrindinis projektų bruožas yra tas, kad jie turi pasiekti tam tikrą tikslą per tam tikrą laikotarpį ir su tam tikro dydžio sąnaudomis. Projektus galima skirstyti į trumpalaikius ir ilgalaikius (priklausomai nuo trukmės), į tarptautinius, respublikinius, regioninius, savivaldybių, (priklausomai nuo vietos), institucijos ar vieno asmens (jų grupės) ir pan.

Projekto etapai

Projektas sudaro tam tikrą ciklą. Jį galima suskirstyti į šiuos etapus:

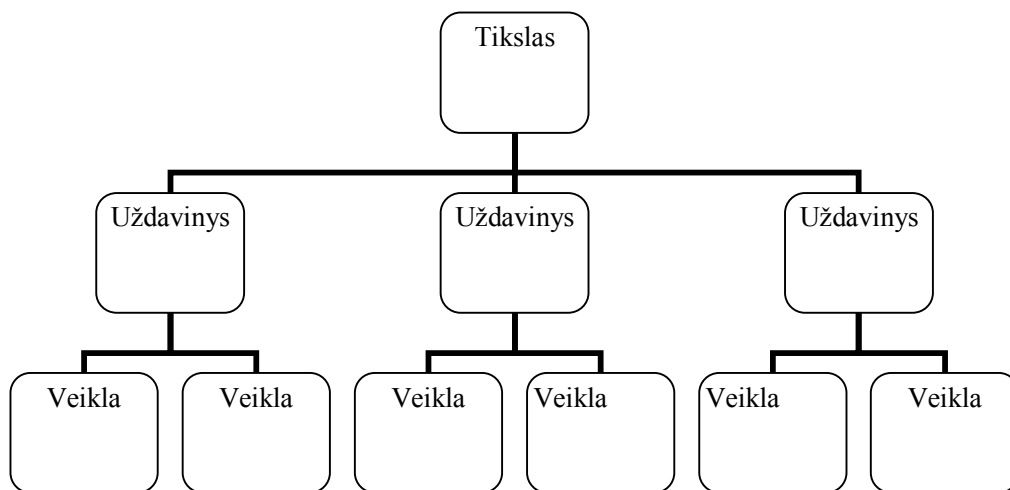
- Idėjos iškėlimas.
- Problemos analizė.
- Konceptijos suformulavimas.

- Projekto parengimas.
- Projekto įgyvendinimas.
- Projekto įvertinimas.
- Atsiskaitymas.

Projektas turi turėti griežtą logiką. Jo rengimas turėtų prasidėti nuo idėjos identifikacijos bei situacijos ir bendruomenės, kuriai skiriamas projektas, poreikių analizės. Tai įvertinus, numatoma strategija, t. y. formuluojamas tikslas (rekomenduotina, kad būtų vienas). Tikslas – projekto ašis, iš jo išplaukia projekto uždaviniai. Uždaviniai – tai specifinių veiksmų visuma. Jie iškeliami išskaidžius tikslą. Uždaviniai turi būti formuluojami paprasti, realūs, konkretūs, įgyvendinami, bet novatoriški. Jie turi atspindėti siūlomą problemos sprendimą. Maksimalus uždavinių kiekis – 5, minimalus – 2.

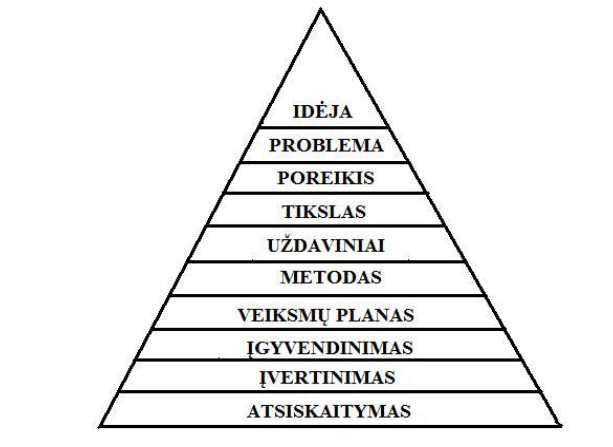
Išsikėlus uždaviniams, pasirenkamas metodas. Metodas – tai veiklos būdas, veiksmų modelis.

Ketvirta, sudaromas veiksmų planas ir numatomas jo įgyvendinimas. Planavimas taip pat orientuojamas į tikslą ir išteklius. Planavimas turi būti nepertraukiamas (planuojam visą projekto laiką) ir lankstus (paliekame erdvę pokyčiams). Planuojant reikia pasiskirstyti atsakomybę tarp projekto narių.

1 pav. Tikslai, uždaviniai, veikla

Penktas žingsnis – paraiškos rengimas. Paraiškoje trumpai pristatomas projektas nurodant tikslą, uždavinius, tikslines grupes ir jų poreikius, priklausomybę socialinėms grupėms, aprašoma pagrindinė veikla, numatomi rezultatai. Pateikiamas veiklos paketas įvardijant kas, ką ir kaip darys. Veikloje turi atspindėti darbų išskaidymo struktūra, būti įvertinta organizacijos patirtis šioje srityje ir žmoniškieji ištekliai. Tuomet pateikiamas projekto biudžetas. Jį reikia skaičiuoti visam projektui, remtis rinkos kainomis, detalizuoti išlaidas, nurodyti kitus finansavimo šaltinius. Būtina numatyti veiklos rezultatus. Jie taip pat turi atitikti projekto tikslą. Projektas įvertinamas jį atlikus. Pateikiama jo ataskaita, įvardijama, kas pavyko, kas ne, ko siekėme ir ko nepadarėme, ko pasimokėm. Taip pat įvertinama projekto kokybė, t. y. įvardijama, kuo projektas buvo naudingas mokiniui (adresatui) bei organizacijai, kaip sekėsi projekto valdymas, kaip ir kur bus panaudoti gauti rezultatai.

2 pav. Projekto „eglutė“: projekto etapai

Mokiniai ir projektinė veikla

Kardinolas John Henry Newman rašė: „Gyventi reiškia keistis, o būti tobulam reiškia keistis nuolat.“ Jei norime tobulėti kaip mokytojai, taip pat privalome keistis. Jei metai iš metų darome tą patį, išsenkame, mūsų mokymas pasidaro negyvas. Todėl projektinė veikla mokykloje neturėtų apsiriboti projektu kaip vieno iš metodų naudojimu. Mokykla turi turėti tikslą mokyti savo ugdytinius projektų rašymo ir jų įgyvendinimo. Pavyzdžiui, JAV projektų rašymas yra viena iš mokykloje dėstomų disciplinų. Jau būdamas pradinėse klasėse vaikas pristato įvairius projektus, parengtus individualiai ar komandoje. Kompetentingas mokytojas turėtų skatinti savo ugdytinius savarankiškai parengti projektą ir jį įgyvendinti. Šiai mokinių veiklai įgyvendinti būtų galima pateikti tokias rekomendacijas (Jankūnienė, 2005). Projekto etapai:

- Problemos iškelimas.
- Veiklos planavimas (laikas, per kurį reikės atlikti darbą, darbo apimtis, forma, numatomos reikalingos priemonės, sudaroma komanda, apibrėžiama kiekvieno jos nario veiklos kryptis, aptariamas informacijos paieškos būdas ir kt.).
- Veikla (informacijos rinkimas, nagrinėjimas, atranka, konspektavimas, išvadų darymas, komandos narių nuomonių derinimas, veiklos aptarimas, sprendimų priėmimas ir kt.).
- Projekto pristatymas (numatykite, kiek laiko truks pristatymas ir kur jis vyks, kokios techninės priemonės bus reikalingos ir kt.).
- Projekto vertinimas (jūsų projektą gali vertinti mokytojas, mokiniai ir kt.).
- Savo veiklos vertinimas. Visada svarbu klausti savęs: kaip *man* sekėsi? Kuo šis darbas buvo įdomus ir naudingas? Ar pakankamai aktyviai dirbau? Kurios sritys man buvo neįveikiamos, o kurios sekėsi geriausiai? Ką kitą kartą daryčiau kitaip?

Projektų vadyba mokykloje

Vilniaus Žemynos gimnazija aktyviai dalyvauja projektinėje veikloje. Ji vykdo tęstinius, ilgalaikius vaikų socializacijos („Politinė kultūra Lietuvoje“, 2007 m.; „Istorija mana, skaitau tave iš naujo“, 2009 m.), pilietinio ir tautinio ugdymo (Vilniaus Žemynos gimnazija Lietuvos tūkstantmečiui, 2009 m.), vaikų vasaros poilsio organizavimo („SPORTUOK, KELIAUK, PAŽINK“, 2004 m.; „Sudeikiai – 2006“, „Sudeikiai – 2007“, „Sudeikiai – 2009“),

gabių vaikų ugdymo, „Fenomenai“, tarptautinį gamtamokslinį Baltijos jūros ir kitus projektus. Taip pat trumpalaikius, integruotus ar atskirų dalykų projektus. Vykdamas gabių vaikų ugdymo projektą 2007 metais buvo suorganizuotas „Gabių vaikų pleneras“. Taip pat įvyko mokslinė konferencija Vilniaus pedagoginiame universitete, kur moksleiviai mokytojams, universiteto dėstytojams, akademinė visuomenei pristatė savo projektus. Šiais metais kovo mėnesį gimnazijoje organizuojama respublikinė konferencija, kur mokiniai pristatys projektą „Mano giminės (šeimos) šviesuolis“. Mokykla daug nuveikė įgyvendindama Baltijos jūros projektą. 2008 m. mokykloje vyko tarptautinė gamtamokslinė konferencija. 2007 m. mokyklos pedagogai ir auklėtiniai dalyvavo tokioje konferencijoje Švedijoje, Lenkijoje, o 2008 metų pabaigoje – Japonijoje. 2009 metų vasario 27 dieną mokykloje įvyko respublikinė konferencija „Aplinkos raida“.

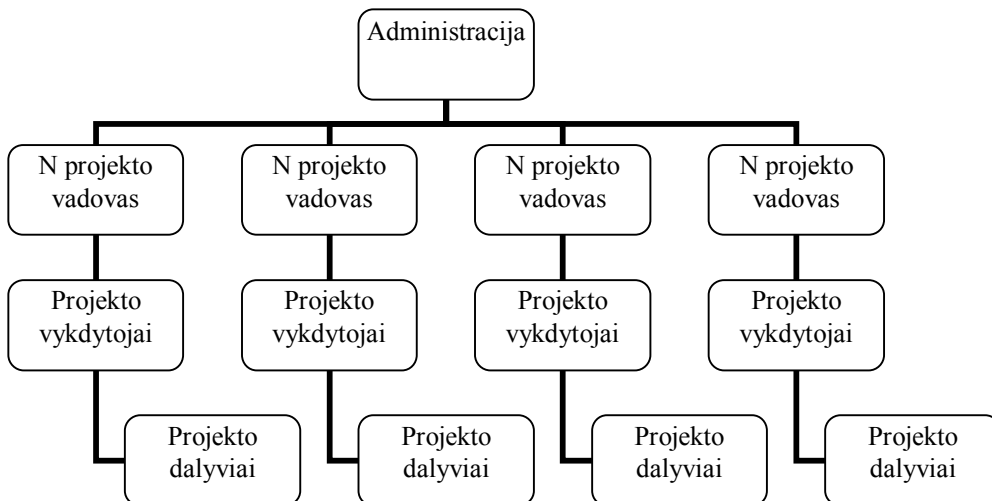

3 pav. Konferencijos „Aplinkos raida“ dalyviai (2009)

Kam reikalinga projektinė veikla? Atsakymai įvairūs:

- projektinis darbas yra viena iš veiklos valdymo formų;
- ji padeda siekti organizacijos strateginių tikslų;
- ji padeda ieškoti fondų, gauti papildomų lėšų;
- ji sudaro galimybę įgyvendinti seniai brandintus sumanymus, kuriems vis trūksta lėšų iš mokyklos biudžeto;
- ji padeda sudaryti sąlygas įgyvendinti nacionalinio lygmens tikslus;
- ji aktyvina ir įvairina mokinių veiklą, prisideda prie jų kompetencijų plėtojimo ir pan.

Kaip gimsta projektas? Projektų iniciatoriai ir vykdytojai yra mokytojai, administracija. Kilus idėjai, turint pasiūlymą, kaip spręsti problemą, išsikėlus tikslą, yra sudaroma darbo grupė. Ją formuoja projekto koordinatorius – mokytojas ar administracijos atstovas (priklausomai nuo idėjos autoriaus). Jei projektą inicijuoja mokytojas, tai jis pats ir renkasi savo pagalbininkus, t. y. bendraminčiai sudaro komandą. Jei projektą inicijuoja administracija ir į projektą įtraukiama daugiau dalyvių, paprastai administracijos atstovas sudaro komandą. Tai įforminama direktorės įsakymu. Komanda generuoja idėjas, ką ir kaip daryti įgyvendinant išsikeltą tikslą, siūlo veiklos metodus, telkia projekto dalyvius, organizuoja veiklą ir įgyvendina projektą.

4 pav. Projekto realizavimo schema

Mokyklos administracija skatina, palaiko bei padeda vykdyti projektinę veiklą. Tai atsispindi naujoje mokyklos valdymo struktūroje, kuri įgyvendinama nuo 2007 metų. Šios struktūros įgyvendinimo tikslai:

- Efektyvinti gimnazijos veiklą.
- Tobulinti ir modernizuoti gimnazijos veiklos valdymą.
- Sukurti mokiniams ir mokytojams saugią ir tinkamą ugdymosi ir ugdymo aplinką.
- Didinti gimnazijos bendruomenės aktyvumą.

Pagrindinis tikslas – išskaidyti valdymo funkcijas.

Šioje struktūroje numatyta ir projektų koordinatoriaus funkcija

1 lentelė

Projektų koordinatorius

1	Mokinių projektinė veikla	Mokytojai
2	Gimnazijos strateginius tikslus atitinkančių projektų paieška ir jų sąrašo formavimas	
3	Gimnazijos strateginius tikslus atitinkančių projektų rengimas, pateikimas atitinkančioms institucijoms ir vykdymas	

Išvados

- Projektas telkia mokyklos kolektyvą ir aktyvina jos veiklą.
- Padeda mokyklai ir mokytojams keistis ir tobulėti.
- Padeda realizuoti sumanymus ir įgyvendinti idėjas.
- Sudaro galimybes gauti papildomą finansavimą.
- Padeda spręsti edukacines problemas.
- Sudaro sąlygas bendrauti ir bendradarbiauti.
- Padeda tobulinti mokytojų ir mokinių kompetencijas.

Literatūra

Jankūnienė J., Manelis E., Pobedinska L., Skardžiukienė A. (2005). *Istorija. Vadovėlis 7 klasei. II dalis*. Vilnius: Tyto Alba, p. 157.

Ko reikia šiuolaikiniam mokytojui? Aktualus mokytojų kvalifikacijos tobulinimo tyrinys. Mokomoji knyga mokytojams. (2008). Vilnius, p. 130.

Walters T. P., Walters R. T. (1995). *Dirbk išradingiau ir bus lengviau*. Kaunas: LKB TKK leidykla, p. 97.

Summary

PROJECT MANAGEMENT IN UPPER-SECONDARY SCHOOL

Roma Kulikauskienė

Vilnius Zemyna Gymnasium, Lithuania

The present school feels lack of qualified and competent staff. The success of school activities depends on the competence of teachers as they are responsible for the quality of students' qualification. Due to the absence of any structure of activities, a teacher plays different roles including the development of individual curricula and improvement of school activities. They also work as advisers on the learning process and professional career, the evaluators of internal audit, **launch projects, participate in international events** etc.

The project concentrates and involves school community, helps teachers with increasing their qualifications and implementing ideas in practice. On the other hand, projects assists in providing possibilities of receiving additional financial support and dealing with complex educational problems. An important point is that projects actively involve teachers.

Key words: project management, school activities, school community, upper-secondary school.

Received 20 January 2009; accepted 20 February 2009

Roma Kulikauskienė

Senior Teacher at Vilnius Zemyna Gymnasium, Čiobiškio Street 16, Vilnius, Lithuania.

E-mail: romakulikauskiene@gmail.com

Website: <http://www.e-zemyna.lt>